

Torsåker 24 maj 2025
Teresia Derlén, biskop
Härnösands stift

Minnesdag för trolldomsprocesserna 1675

"Ty tusen år är i dina ögon som den dag som förgick igår, ja, de är som en nattväkt."

Vi minns idag det som skedde för 350 år sedan. Vi minns våra anmodrar och anfäder vars smärta vi bär i våra kroppar. Frid över deras minne. Vi efterföljare får leva i skuggan av både de som anklagades oskyldigt, och de som avrättade oskyldiga.

Det var ett samhälle som slogs sönder, i rädsla, misstänksamhet och hat. Allt detta bär vi på, både människans värlöshet och hennes destruktiva impulser. De som anklagades för trolldom var helt vanliga kvinnor och män, de var grannar, vänner och familjemedlemmar. De som gick till angrepp på sin nästa var också helt vanliga män och kvinnor. De lät sig styras av ryktesspridning och masshysteri, de inbillade sig något ont i den som borde ha varit en vän.

Vi ser det allt för ofta i människans historia. Hur samhällen och grannsämja raseras genom inbillade faror och nyvunna ideal. Hur civilisation och medmänsklighet så lätt kan falna, och hur hätskhet frodas.

Det hände här i Torsåker. Det hände på Paris gator under franska revolutionen. Det hände i Tyskland under nazisttiden. Men, vi ser det också mer nedtonat i vår egen tid. Jag minns hätskheten mot homosexuella under hiv-epidemin, med allt för många helt vanliga människor som tyckte det var lika bra att de smittade dog bort. Och jag minns fruktansvärda beskrivningar av migranterna som kom under 2015, liknelser som jag inte vill upprepa.

I rädlans spår, i masshysterins kaos, där tycks våra hämningar släppa. Här i Torsåker blev de som borde ha varit vänner istället fiender. Och prästerna, som borde ha varit herdar, blev vargar. Det gör ont, för vad säger det om mänskligheten?

Vi är komplexa varelser, med potential till både gott och ont. Vi behöver uppmuntra varandra i det goda, men också ha modet att både se och be om hjälp med de destruktiva krafterna.

När jag tänker på den masshysterin som fick härska här 1675, då tänker jag också på skärtorsdag och långfredag för 2000 år sedan i Jerusalem. Hur hatet for som en löpeld genom gatorna och ledde till Jesu död på korset.

På skärstorsdagskväll fylldes Jesus av ångest, för han insåg vad som var på väg att hända. Han insåg hur vi människor så lätt låter hat styra våra handlingar, och han fylldes av ångest där han var i Getsemane trädgård.

”Och han sa till dem [Petrus, Jakob och Johannes], ’Min själ är bedrövad ända till döds. Stanna här och vaka.’ Han gick lite längre bort, föll ner på marken och bad att få slippa denna stund, om det var möjligt. Han sade, ’Abba! Fader! För dig är allting möjligt. Ta denna bägare från mig. Men inte som jag vill, utan som du vill.’ När han kom tillbaka fann han att de sov, och han sade till Petrus, ’Simon, sover du? Orkade du inte hålla dig vaken en enda timme? Vaka, och be att ni inte utsätts för prövning. Anden vill, men kroppen är svag.” (Markus 14:33-38)

Jesus kom tillbaka och såg att inte ens hans vänner kunde stötta honom. Det var den totala ensamheten. Samma ensamhet fyllde säkerligen de kvinnor och män som avrättades här, övergivna av sina närmaste. Men det är också därför Jesus valde att gå de där stegen som ledde till korset. För att vi i vår största utsatthet, ska veta att Jesus går med oss.

Men också för vetenskapen att Jesus inte bara dog för de oskyldiga. Han dog också för Petrus, som svek honom. Han dog för alla som i det stora eller lilla dras med i destruktiviteten. För att vi ska veta att det finns en försoningens väg. Att vi inte enbart har ett ansvar, utan även en möjlighet att be om förlåtelse, att gå godhetens väg – också efter att vi fallit till föga. Om vi inte kan tro på försoning, då får vi ett samhälle som faller sönder.

”Ty tusen år är i dina ögon som den dag som förgick igår, ja, de är som en nattväkt.”

Allt det som har skett, som kommer att ske, är för Gud något som händer i detta nu. Det är generationer av sorg, lidande och smärta. Och Gud vakar med oss. Både när vi utsätts för det mest smärtsamma, och när vårt beteende fyller Gud med sorg.

Allt detta bär Gud i sina kärleksfulla händer, tröstens och förlåtelsens Gud.

Amen.